

Kvindens Værnepligt.

Skal man kritisere Kvindebevægelsen paa dens nuværende Standpunkt, da maa det være, fordi den ikke tilstrækkeligt tager Sigte paa den gifte Kvindes Uddannelse. Medens efterhaanden de Kvinder, hvis Gerning falder udenfor Hjemmet, ganske naturlig underkaster sig en saadan, beror den gifte Kvindes Uddannelse til hendes Gerning endnu tildels paa den rene Tilfældighed, til Trods for, at det dog endnu er langt den overvejende Del af Kvinderne, hvis Livsgerning er en Husmoders Pligter. Thi hvor mange Kvinder gaar ikke her ind til deres Gerning som Hustru, Moder, Opdragerinde og Husbestyrerinde uden Kendskab til deres eget Legeme og dets Funktioner, uden Begreb om Børnepleje, uden Indsigt i Husførelse og Økonomi, med manglende Kendskab til Hygiejnens simpleste Fordringer, til Fødemidlernes Næringsværdi og uden Forstaaelse af deres Gernings Ansvar og Pligter.

Her er en Mangel i Kvindernes Opdragelse, som bør rettes. Kvinderne maa ogsaa i deres Forhold til Hjemmet føle sig som Samfundsborgere. Man hører saa ofte Kvinderne tale om deres Pligter overfor Mand og Børn, men at den gifte Kvindes Gerning i Hjemmet ogsaa er en Samfundssag, det skænker kun de færreste af dem en Tanke. Dette har vel nok sin naturlige Aarsag i den tilbagetrukne Stilling i Samfundet, Kvinderne hidtil har indtaget, og dernæst, at deres Arbejde ikke lønnes direkte af dette.

Og dog, hvilken Betydning har det ikke for Samfundet, at Hjemmets Gerning bliver røgtet samvittighedsfuldt, thi hvor mange Værdier gaar ikke mellem Aar og Dag gennem en Husmoders Hænder, og hvormeget er ikke hele Samfundets aandelige og legemlige Velfærd afhængig af hendes Dygtighed. Ja, hvormange Hjem bliver ikke lagt øde paa Grund af hendes bristende Evne til at styre det. Naar Skaden er sket, naar daarlige Forhold i Hjemmet har øvet deres demoraliserende Indflydelse paa Samfundet, maa Staten træde til med sine Opdragelsesanstalter, Børnehjem, Tugthuse, Drankerhjem og Fattiggaarde, men var det ikke bedre gennem gode og sunde Forhold i Hjemmene muligvis at virke forebyggende, og mon ikke en syste-

matisk Uddannelse af Kvinderne kunde bidrage hertil?

At Kvindernes Uddannelse i husligt Arbejde i de senere Aar er begyndt at blive betragtet som en Samfundssag, ser man vel, idet kvindeligt Haandarbejde er indført som Undervisningsfag i de fleste Skoler, hvor ogsaa Skolekøkkener mere og mere vinder Fremgang, ligesom Staten understøtter Husholdningsskoler og praktiske Kursus i husligt Arbejde. Dette har vel sin store og gavnlige Betydning; men skal Kvinderne fuldtud opfylde de Krav, som Hjemmenes Styrelse med dets mangeartede Pligter stiller til dem, maa de underkastes en rationel Uddannelse, der kræver mindst ét Aar. Med andre Ord — et Værnepligtsaar for alle voksne Kvinder.

Hvorledes en saadan Uddannelse skal foregaa, er Spørgsmaalet endnu for umødent til nærmere at komme ind paa. Det skal først prøves og vejes. Det var jo ikke umuligt, at Kvindernes Arbejde i denne Uddannelsestid paa én eller anden Maade kunde udnyttes produktivt af Staten, men selv om dette end ikke blev Tilfældet, saa vilde de Udgifter, man herved vilde forvolde Samfundet, sikkert komme igen med Renter og Renters Rente.

Intet Offer er her for stort, thi Kvinderne er Hjemmenes Bærere og Hjemmene er Samfundets Grundpille.

Elna Hansen.

Mrs. Chapman Catt taler i København.

Efter at Fr. Skolekøkkeninspektør Eline Hansen, Formand for Danske Kvindeforeningers Valgretsforbund havde budt Forsamlingen og navnlig den berømte Gæst Velkommen, tog Mrs. Chapman Catt Ordet.

I mere end en Time fængslede hun Tilhørernes Opmærksomhed ved et med glimrende Veltalenhed holdt agitatorisk Foredrag.

Hun fremhævede, at Kvinderne i Danmark som i alle andre Lande er bestemt til at nyde alle politiske Rettigheder og Spørgsmaalet er kun, naar de vil opnaa dem.

Kredses Deltagelse, arbejder man paa at sætte Fælleskassen i Stand til at tilbyde Hjælp til Dækning af Rejseudgifter o. s. v. ligesom man ogsaa haaber at kunne disponere over en Del Tilbud om gratis Indkvartering. —

Iøvrigt skal vi forhaabentlig i næste Nr. meddele noget nærmere om forskellige interessante Enkeltheder, idag vilde vi blot sikre os, at man rundt om i Kredsen i Tide gjorde sig fortrolig med de Pligter (og vi haaber Glæder), som venter os straks i det nye Aar.

Tvungen Undervisning i Husgerning.

Paa Fællesmødet i Kolding d. A. blev der efter en Forhandling om ovennævnte Emne vedtaget en Resolution*), som gik ud paa, at D. K. skulde tage et Arbejde op for at fremme Sagen. Resolutionen udtrykker dog ikke klart, om Fællestyrelsen i en nær Fremtid skal henvende sig til Lovgivningsmagten med Anmodning om at indføre en tvungen Uddannelse i Husgerning, eller om der først skal udarbejdes et Forslag, som i sine Enkeltheder atter skal drøftes paa næste Aars Fællesmøde, inden det indsendes til Rigsdagen.

I ethvert Tilfælde maa det være betimeligt, at Spørgsmaalet underkastes en yderligere Drøftelse i »Kv. og Samf.«, inden der foreligger et endeligt Forslag.

Naar man paa Fællesmødet hørte Fru Thora Knudsen's veltalende og sympatvækkende Foredrag, var det uden Tvivl umuligt ikke at samstemme med Foredragsholderen om det ønskelige i, at hver eneste ung dansk Kvinde — ligegyldigt, om hun senere blev Husmoder eller ej, ligegyldigt, hvilken Livsstilling hun end maatte vælge — fik en praktisk Uddannelse i Husgerning, Barnepleje, almindelig Hygiejne m. m., og om, at Adgangen til en saadan Uddannelse blev saa let tilgængelig som muligt. —

Ligeledes forstod man, at Fru Berg Nielsen, som har indlagt sig saa stor Fortjeneste ved sit dygtige og ihærdige Arbejde for en forbedret Husøkonomi, med sin ejendommelige, djærve Veltalenhed kunde hævde, at den paatænkte Undervisning maatte være tvungen, fordi man ellers ikke naaede at faa de unge Kvinder med, som allermest trængte til en Uddannelse i Husgerning m. m., nemlig dem, der udgaar fra de fattigste Befolkningsslag. (Der kunde tilføjes, at man ogsaa kun gennem tvungen Undervisning vilde naa at faa de unge Piger fra den saakaldte Overklasse med, og at Undervisningen ogsaa for dem kunde blive saare betydningsfuld bl. a. ved at give dem Lejlighed til at færdes Side om Side med Kvinder fra de allerfattigste Hjem).

Diskussionen om den tvungne Uddannelse viste imidlertid, at en Del af Forsamlingen var overordentlig betænkelig ved, at Undervisningen skulde være en *Tvangssag*, og trods den vedtagne Resolution antager jeg, at denne Betænkelighed stadig er til Stede hos en stor Del af D. K.'s Medlemmer.

De Grunde, som Modstanderne af den tvungne Uddannelse fremførte paa Mødet, savnede Klarhed. En advarede mod at efterligne Norge ved at skabe Tvangslove, men udviklede ikke nærmere de uheldige Følger af nogen Tvangslov. — Flere gav ikke egentlige Grunde, men udtalte, at de havde en stærk Følelse af, at Tvang vilde virke uheldigt. Selvfølgelig kan man ikke indrette sine Handlinger alene efter sine Følelser; men ofte kan Følelsen være ganske berettiget, selv om man ikke straks kan klare sig, hvad der er Aarsag til den. Skal den have Betydning overfor andre, maa man imidlertid se at blive klar over, hvad der ligger til Grund for den. Jeg skal her fremføre forskellige Anker mod den tvungne Uddannelse i Husgerning, idet jeg haaber enten at finde Medhold og at faa mine Anker supplerede med andre, eller at blive overbevist om, at min Frygt for Følgerne af den paatænkte Tvangslov er uberettiget.

1. De fleste, som giver sig af med Undervisning af Børn, ved, hvor betydningsfuldt det er for Barnets Opdragelse og Udvikling, at man kan faa det til frivilligt og med Glæde at bøje sig for det Krav om et Arbejde, som Skolen med fuld Ret

*) Der vedtoges ved dette Punkt ingen Resolution. Derimod vedtoges det at nedsætte et Udvalg til at overveje hvorvidt, (som det hed i Forslaget paa Dagsordenen) D. K. skal tage Arbejdet op for Indførelse af en tvungen Uddannelse for Kvinder med det Formaal at dygtiggøre dem til en Husmoders og Moders Gerning. Red.

stiller til det. De kender ogsaa det gode Eksempels Magt overfor Elever, som begynder med at være modvillige; men de har sikkert tillige erfaret, at der findes Elever, som kan synes uimodtagelige for den gode Paavirkning, og som virker om ikke just nedbrydende saa dog stærkt hæmmende overfor et godt Resultat af Undervisningen, fordi de mangler den gode Vilje til at arbejde. — Selvfølgelig maa det indrømmes, at Mangelen ofte for en Del kan henføres til den paagældende Lærer, ligesom at de uheldige Elementer som Regel virker mindst hæmmende paa Undervisningen, naar de stilles overfor praktisk Arbejde som Husgerning, Haandgerning og Sløjd; men da man jo maa regne med, at alle Lærere nu een Gang ikke er fuldkomne, og at en Del Elever stiller sig modvilligt ogsaa over for det praktiske Arbejde, bliver Vanskelighederne stadig tilbage.

I Barneskolen maa man imidlertid have *alle* Børn med, men over for Fortsættelsesskoler stiller Spørgsmaalet sig anderledes. Gang paa Gang hører man erfarne Lærere udtale, at skal der komme et virkelig godt Resultat ud af Fortsættelsesskolens Arbejde, saa maa Tilgangen af Elever være frivillig, og saa maa man i Nødsfald have Ret til at bortvise de daarlige Elementer, som muligvis alligevel melder sig til Undervisningen, hvis de ødelægger Arbejdet for de andre eller dog virker uheldigt paa de andre Elever.

De daarlige Elementers uheldige eller nedbrydende Indflydelse paa Arbejdet vil man næppe undgaa at mærke i større eller mindre Grad i de paatænkte Husholdningsskoler, hvis enhver ung Kvinde bliver *tvungen* til at underkaste sig Uddannelsen i Husgerning, og man vil i mange Tilfælde staa magtesløs over for den, fordi man vil savne Midler til at gribe ind derimod ud over dem, som ligger i den paa gældende Lærers Personlighed.

2. Iflg. Forslaget*) skulde der gives Undervisning nogle Aftener om Ugen i 3 à 4 Vintermaaneder og i 2 eller 3 paa hinanden følgende Vintre. Undervisningen skulde falde mellem Elevernes fyldte 14de og 20de Aar, saaledes at den unge Pige — eller hendes Forældre — kunde vælge, i hvilke af disse Aar den skulde finde Sted.

*) Der forelaa intet bestemt Forslag, men forskellige Talere antydede, hvorledes man kunde tænke sig Sagen udført i Praksis. Red.

Nu tillader Loven en Kvinde at gifte sig, naar hun er fyldt 16 Aar. Hvorledes vilde man nu stille sig overfor de unge Kvinder, som giftede sig uden forinden at have underkastet sig den tvungne Uddannelse? Vilde man fritage dem for den, eller skulde de stadig være forpligtede?

Selvfølgelig kunde der tænkes Tilfælde, hvor en ung Hustru kunde være vel tjent med — og ogsaa glad ved — at deltage i den tvungne Undervisning; men man kunde lige saa godt tænke sig en Mængde Tilfælde, hvor det vilde være meget uheldigt for Hjemmet, om Hustruen var pligtig til at give Møde ved Undervisningen.

3. Endelig forekommer det mig, at Dansk Kvindesamfund ved paa det nuværende Tidspunkt at arbejde for Gennemførelsen af en saa gennemgribende Tvangslov som den omtalte vil komme i Strid med Aanden i den Resolution, som man paa Fru Gyrithe Lemches Opfordring vedtog paa sidste Fællesmøde. Resolutionen krævede, at der ikke gennemførtes nogen større Revision af Grundloven, før Kvinderne ved en mindre Grundlovsændring havde faaet politisk Valgret, saa de gennem denne kunde faa Lejlighed til at øve deres Indflydelse paa de Love, hvorunder de fremtidig skulde leve. — Vilde det ikke i Henhold til denne Resolution være rigtigst at udsætte Arbejdet for at faa indført tvungen Uddannelse i Husgerning til et Tidspunkt, da alle Landets valgberettigede Kvinder kunde øve deres Indflydelse paa dette Spørgsmaal ved gennem deres Stemmeafgivning at tage Hensyn til de paagældende Kandidaters Stilling dertil?

Kunde man ikke indtil videre arbejde paa at skaffe alle unge Kvinder, der ønskede det, gratis Uddannelse i Husgerning m. m., samtidig med, at Husmødre og Principaler forpligtedes til at give dem den fornødne Frihed til at deltage i Undervisningen.

Burde man ikke endvidere gennem Fordrag og gennem Artikler i Dagbladene søge at skabe en mere almindelig Interesse for Sagen og derved faa den alsidig belyst, inden man tog fat paa Arbejdet for at gennemføre en Lov, som det maa ske vil være lettere at faa indført end atter at faa ophævet, hvis den skulde vise sig uheldig i sine Virkninger.

Aarhus, i August 1912.

Kath. Bjerre.